

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
u.registrator@regeringskansliet.se

Remissvar gällande delredovisning av regeringsuppdraget att främja ansvarfull internationalisering vid utbildnings-, forsknings- och innovationssamarbeten (dnr 2024/01012)

Linköpings universitet (LiU) har beretts tillfälle att yttra sig över Universitets- och högskolerådets, Vetenskaprådets och Vinnovas rapportering av den första delen av regeringsuppdraget att främja ansvarfull internationalisering, som rör förslag på vägledande nationella riktlinjer för ansvarfull internationalisering och lämnar följande synpunkter.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis har LiU följande synpunkter på remissen:

Utredningen föreslår ett system för ansvarfull internationalisering som bygger på en ansvarsfördelning på tre nivåer, en nationell policy, nationella riktlinjer och lokala riktlinjer, samt en struktur för nationellt stöd.

LiU stödjer förslaget att en övergripande policy beslutas av regering eller riksdag, men understryker vikten av att lärosätenas ansvar och befogenheter inom forskning, högre utbildning och innovation tydliggörs så att lärosätenas rådighet främjas.

Vad gäller nationella riktlinjer för den akademiska verksamhet som lärosätena bedriver, menar LiU att de bör tas fram och beslutas av lärosätena som kollektiv, vilket lärosätena gör idag genom att ta fram och fastställa SUHF-rekommendationer. LiU lyfter därutöver vikten av att nationella riktlinjer eller rekommendationer, som utredningen också konstaterar, ges ett bredare anslag än de säkerhetsaspekter som utredningen utgår ifrån.

LiU instämmer i att varje lärosäte behöver lokalt beslutade riktlinjer för sin(a) verksamhet(er).

När det gäller frågan om en nationell stödstruktur för ansvarsfull internationalisering i lärosätenas verksamhet menar LiU att den bör utformas så att den främjar lärosätenas ansvar och rådighet för sin egen verksamhet. LiU anser att man, snarare än att skapa parallella strukturer och processer, bör bygga vidare på lärosätenas befintliga nationella stödstruktur för samverkan, samarbete och samordning genom SUHF.

1. Policy – en övergripande strategisk inriktning för ansvarsfull internationalisering som beslutas av regering eller riksdag

LiU stödjer tanken att en övergripande policy beslutas av regering eller riksdag, efter att ha genomgått ett remissförfarande. LiU menar vidare att det är viktigt att en nationell policy följer principen att ansvar läggs på den nivå som är bäst lämpad att ta ansvaret. Lärosätenas ansvar och befogenheter inom forskning, högre utbildning och innovation behöver tydliggöras så att lärosätenas rådighet främjas.

Utredarna finner att det idag saknas en sammanhållen uttolkning av begreppet ansvarsfull internationalisering. LiU menar att en nationell policy bör innefatta och utgå ifrån en sådan. Utredarna lyfter själva att man på grund av tidsbrist i denna delrapport valt att lägga fokus på säkerhetsperspektivet, dvs en delmängd av de aspekter man menar bör ingå i begreppet. LiU vill lyfta fram vikten av att en definition av begreppet i en nationell policy vidgas till att även innefatta de aspekter som utredarna sorterar under begreppet ”omdömesgillt ansvarstagande”, dvs aspekter såsom mänskliga rättigheter, akademisk frihet, etiska normer med flera.

2. Vägledande nationella riktlinjer som mer i detalj redogör för bedömningar och ställningstaganden som behöver beaktas i arbetet med ansvarsfull internationalisering.

Lärosätena ansvarar självständigt för sin verksamhet. I det ingår också att se till högt ställda krav på ansvarsfull internationalisering. LiU menar att nationella riktlinjer och stödfunktioner för ansvarsfull internationalisering som utgångspunkt behöver stärka lärosätenas egna ansvar och rådighet och att det är lärosätena (som i de flesta fall tillika är myndigheter) som har kompetensen och ansvaret att uttolka ansvarsfull internationalisering på nivån direkt under regeringen.

Ansvar och befogenheter bör följas åt. Det vill säga när det gäller nationella riktlinjer för den akademiska verksamhet som lärosätena bedriver bör de tas fram och beslutas av lärosätena som kollektiv – vilket lärosätena gör idag genom att ta fram och fastställa SUHF-rekommendationer. Det är inte lämpligt, menar vi, att sådana riktlinjer eller rekommendationer beslutas av en stödjande myndighet som står vid sidan av akademien.

Nationella riktlinjer eller rekommendationer behöver vidare, som utredningen också konstaterar, ha bredare anslag än de säkerhetsaspekter som utredningen utgår ifrån. Många aspekter, såsom etiska aspekter, mänskliga rättigheter, personlig säkerhet för lärosätets och samarbetspartens personal och studenter, liksom att den samlade internationella verksamheten vid varje lärosäte ska bidra globalt till hållbar utveckling¹, behöver beaktas.

Däremot finns det andra verksamheter än lärosätena som utredningen vänder sig till. Till dem hör forskningsfinansiärer och forskningsintensiva bolag. Forskningsfinansiärers ageranden har stor påverkan på lärosätena. Forskningsfinansiärer har historiskt genom riktade utlysningar aktivt stimulerat samarbeten som idag kommit att ses som problematiska. I en ständigt föränderlig och alltmer komplex och multipolär värld är det extra viktigt att det finns en löpande dialog mellan finansiärer, lärosäten och andra relevanta myndigheter och organisationer – exempelvis säkerhetspolis, utrikesdepartementet, Utrikespolitiska institutet och STINT – om internationella samarbeten.

LiU menar att riktlinjer för och stöd till lärosäten respektive finansiärer och forskningsintensiva bolag bör se olika ut, eftersom rollerna och verksamheterna skiljer sig åt. Däremot bör de utformas genom gemensam beredning för att uppnå hög relevans och rätt detaljnivå för de verksamheter de riktar sig till och för att säkerställa att inga viktiga verksamheter lämnas utan riktlinjer och stöd.

3. Riktlinjer som är anpassade till den egna verksamheten. Utifrån de vägledande nationella riktlinjerna föreslås att enskilda lärosäten, finansiärer och andra utarbetar riktlinjer som är anpassade för den egna verksamheten.

LiU instämmer. Varje lärosäte behöver lokalt beslutade riktlinjer för sin(a) verksamhet(er).

4. Myndigheterna utreder fortsatt hur behoven av ett nationellt stöd ser ut.

När det gäller frågan om en nationell stödstruktur för ansvarsfull internationalisering i lärosätenas verksamhet menar LiU att den bör utformas så att den främjar lärosätenas ansvar och rådighet för sin egen verksamhet. Vi föreslår därför att en nationell rådgivande stödstruktur för att besvara de frågor från myndigheter (lärosäten, finansiärer) och forskningsintensiva bolag som kvarstår efter intern beredning.

¹ 1 kap. 5 § Högskolelag (1992:1434)

Nationell samordning och stödfunktioner för att ge råd, bygga kapacitet, och främja best practice vad gäller akademisk forskning och utbildning bör ledas av lärosätena själva. LiU anser att man, snarare än att skapa parallella strukturer och processer, bör bygga vidare på lärosätenas befintliga nationella stödstruktur för samverkan, samarbete och samordning genom SUHF. En tanke vore att inrätta en kansli-/expertfunktion vid SUHF som nod för nationell samverkan kring ansvarsfull internationalisering.

Högskolelagen (1992:1434), 1 kap. Inledande bestämmelser

5 § Högskolorna ska i sin verksamhet främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa.

I högskolornas verksamhet ska jämställdhet mellan kvinnor och män alltid iakttas och främjas.

Den samlade internationella verksamheten vid varje högskola ska dels stärka kvaliteten i högskolans utbildning och forskning, dels bidra nationellt och globalt till sådan hållbar utveckling som avses i första stycket.

Högskolorna ska också aktivt främja och bredda rekryteringen till högskolan.

Högskolorna ska i sin verksamhet främja ett livslångt lärande.

Lag (2021:317).

Handläggningen av beslutet

Beslut om detta yttrande har fattats av internationaliseringsdirektören Maria Engelmark efter föredragning av internationella koordinatören Karin Gibson. I beredningen av yttrandet har även säkerhetschefen Annevi Fredäng och biträdande professorn Åsa Danielsson deltagit.

Maria Engelmark

Karin Gibson

Sändlista:

Utbildningsdepartementet

Universitetsledningen

Universitetsdirektörens ledningsgrupp

Fakultets- och områdesstyrelser (funktionsadresser)

Dekanerna (funktionsadresser)
Prefekterna
Fakultetskanslierna (funktionsadresser)
Överbibliotekarien
Internrevisionen
Berörda lokala fackliga organisationer
Studentkårerna
Innehållsredaktionen
Dokument- och arkivenheten